

VISSZHANG.

Márkus László írja Csók Istvánról (A Reggel, jan. 7.): „Nem emlékszem, hogy valaha is festett volna népies életképet, vágatató csikóst, humoros anekdótákat, vagy honfibút történelmi képletekben, soha nem mondta magáról, hogy ő az igazi magyar ember és a többi mind nemzetközi kommunista és mégis, a hetvenéves művész életművének kiállításán, az Ernst Múzeumban testi szemünkkel látjuk a magyarság lelkét, materializálódva, ahogy valami táltos érzéklet azt formákba igazta.“

*

Tokióból jelentik: Egy japán irodalmi társaság jelentékeny összegű díjat tűzött ki olyan modern költemények jutalmazására, amelyek tiszteletben tartják a régi, nagy nemzeti hagyományokat is. Az első pályázat lezárása után a díjat egyhangúlag egy 17 éves Tamotsu Ema nevű diáknak ítelték oda, aki egy nagyobb költeménnyel pályázott. A költemény formai tökélye és emelkedett hangja általános csodálatot keltett. Amikor azonban a költeményt nyilvánosságra hozták, olyan botrány tört ki, amelyen még nem volt Japánban. Kiderült, hogy a fiatalember Mutsuhito mikádónak, a modern Japán megalapítójának a költeményét küldte be egyszerű, jelentéktelen formai változtatásokkal. A fiatalembert letartóztatták és bíróság elé állították, amely a plágium vádját igazolva látta és a plagizátort harmadfél esztendei börtönbüntetéssel sújtotta. (Talán nem ártana nálunk se, ha a plágiumot hasonló szigorúsággal büntetnék...)

*

Györffy István nyilatkozott a Magyar Hírlap munkatársa előtt (okt. 28.) a budapesti egyetem újonnan felállított néprajzi tanszékének programjáról. A néprajz-tudomány multjáról a következőket mondotta Györffy István: „A néprajz aránylag új tudomány. Hiszen csak a mult század folyamán fordult az úgynevezett úriosztály figyelme a népi kultúra felé...“ A tanszék feladatait az anyaggyűjtésben látja Györffy István: „Ami programunkat illeti, egyelőre nem lehet másról szó, minthogy minél több fiatal erőt, minél nagyobb szakképzettséggel állíthassunk a gyűjtés munkájába.“

*

Hóman Bálint mondotta az Actio Catholica célkitűzéséről: „De aki a problémák mélyére hatol, a békés szellemet és a politikamentességet tartja a program legnagyobb erősségének, mert tudja, hogy a másik út mulandó részletsikereket hozhat talán, de következményeiben korántsem a katolikus eszmények diadalához vezetne, — mint propagálói vélik, — hanem a katolikus erőknél és velük a magyar nemzet erkölcsi erőinek szétforgácsolódásához.“

*

Haraszti Emil írja a Magyarság vezércikkében (okt. 9.): „Tragikus elszigeteltségünknek és bekerítésünknek legfőbb oka a német gondolat magyarországi diktatúrája. Nem ismerjük a nyugatot, nem ismerjük önmagunkat és a nyugat sem ismer bennünket. A magyar nevelés eredendő

bűne, hogy a magyar élet minden formája erőltlen árnyéka a németnek. A francia gondolat nálunk nemcsak politikai érdekű, de azontúl is szellemi felszabadulást jelent a német imperializmus alól, mely megakadályozza tisztánlátásunkat és intellektuális gyarmat színvonalára süllyeszt."

*

Balla Borisz Külföldi Naplójából: A „paprika, cigány, gróf“ komplexum nem akar szünni, már rajtunk a bélyeg. Milliók és milliók szemében mi vagyunk Európa bugylibicskája; egy mulatságos, exotikus folklore-adat a civilizált, dolgozó Európa közepén. Zsíros csikós-bunda, amelyet hüvös, kíváncsi lorgnonokkal vizsgálnak és „paprika“, amelyet sikongva, heccből meg-megkóstolnak, nevetve, jóakaratóan ...

*

Arany János kultúráját még senki sem jellemezte olyan szépen, mint Szerb Antal Magyar Irodalomtörténetében (II:88-91): „Az igazi Aranykép legfontosabb mozzanata az európai kultúra. Ő maga finom iróniával beszél életformájának kényszerű szűkösségéről: — Én sokszor vágytam már, ha csak annyi tenger is látni, mint a Korhány egyik mocsárja vagy a gesztí tó a kertben... aztán panaszkodjanak, hogy a magyar költő nem bír oly széles világnézlettel, mint például egy Byron! — Ez a mélyeséges kultúrális beállítottság különös ellentétben van Arany magyar finitizmusával és egyáltalán Arany János lelki alkatával... Most már a hetvenes években vagyunk — az ősi alapépitmények, melyeken a nemesi magyar társadalom és kultúra állt, bomladoznak és Arany nagy hallgatása már a bomlás jele. És mélyen szimbólikus, hogy a kornak egyetlen igazán nagy irodalmi terméke egy öreg költő jellegzetesen öregkori alkotása. Aranyban a nemesi kultúra öregedett meg és alkonyodott le, a szép napok teljes bánatos ragyogásában.“

*

A Beöthy-epigonok kritikai irányának lesújtó bírálatát adja Kállay Miklós a Vigilia első számában: „Az irodalom átalakulásával lépést kellene tartania a kritika spiritualizálódásának is. Mert ha volt valami, ami eddig a legteljesebben nélkülözött minden metafizikaiságot, úgy ez a magyar kritika volt. Mereven és megrögzötten ragaszkodott a természetábrázoláshoz, mint minden művészi törekvés legfőbb céljához. Mindig a racionalista logika szerint okoskodott és szinte a szórszálhasogatásig következetes volt intellektuális kicsinyességéhez.“

*

Szomoryról föltűnő szigoruan nyilatkozik Szerb Antal könyve (II:162): „Furcsán hangzik, de Szomorý kiindulása Vörösmarty nyelve. Ideálja a végső nagy páthosz zengzetessége, az előkelő nyelv, valami, ami máma az volna, ami Vörösmarty nyelve volt a múlt század elején... De ugyanakkor Szomorýban nem hallgatnak el zsidó gátlásai sem, józan és gúnyos fajtájának idegenkedése az ünnepélyestől, az embertelenül magasabbrendűtől... Stílusának alkatrészévé tette a magyar nyelv legkevésbé költői árnyalatát, a pesti zsidóság nyelvét... Kétségtelen, hogy a pesti zsidó tájszólás nem tartozik a szép nyelvek közé, öszvérn nyelv lévén...“